

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

kan, for at fremskynde det arbejde, der foregår i naturfredningskommissionen. Jeg vil ikke tro, at en udvalgsbehandling af det her fremsatte lovforslag ville kunne bidrage til yderligere at fremskynde udviklingen. Jeg skal gøre, hvad jeg kan på det foreliggende grundlag.

Vivike: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser og ikke mindst efter den sidst fremkomne udtalelse foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om revalidering. (Om revaliderings- og forsorgsdirektoratet).

(Lovforslaget (nr. 107) findes i tillæg A. sp. 1253, fremsættelsen i tidenden sp. 3204).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Grete Hækkerup: Det fremsatte lovforslag om ændring i lov om revalidering med undertitlen: om revaliderings- og forsorgsdirektoratet, omfatter to principielle punkter. For det første forslaget om at udskyde revisionen af loven til folketingsåret 1970-71 og for det andet oprettelse af et direktorat, det såkaldte revaliderings- og forsorgsdirektorat. Under forudsætning af, at etableringen af dette nye direktorat vedtages, foreslås der endvidere visse redaktionelle ændringer.

Som motivering for at udskyde revisionen af loven i 5 år anføres, at de indvundne erfaringer ikke giver tilstrækkeligt grundlag for en tilbunds gående revision af loven på nuværende tidspunkt. Det er forståeligt, når man ved, at loven kun har været gæl-

dende siden 1. oktober 1960, og at revalideringen for den enkelte i mange tilfælde har været flere år.

Af det forelagte materiale fremgår det ikke, hvordan man sikrer sig oplysning om revalideringens virkninger, om målet med revalideringen opnås: at den revaliderede er blevet i stand til at sørge for sig selv og sin familie. Jeg vil derfor gerne spørge socialministeren, hvorledes dette følges op, og om man allerede nu efter de fem år, hvori loven har virket, er i stand til at foretage visse vurderinger.

Med lovens vedtagelse i 1960 tillagdes der socialministeren en række beføjelser. Det foreslås nu, at socialministeren kan bestemme, at adskillige af disse beføjelser kan udøves af revaliderings- og forsorgsdirektøren. Og hermed er vi så inde på forslaget om oprettelse af et revaliderings- og forsorgsdirektorat. Formålet med oprettelsen af dette direktorat er at opnå en bedre koordinering af revalideringsarbejdet, samtidig med at dette direktorat også skal påtage sig opgaver for særforsorgen, og i denne forbindelse vil jeg gerne gøre opmærksom på, at stillingen som direktør for den sociale særforsorg er nedlagt ved normeringsloven for finansåret 1965-66.

Med oprettelsen af revaliderings- og forsorgsdirektoratet tilsigtes en samling og forenkling af de administrative funktioner. Derfor er det foreslået, at invalideforsikringsrettens revalideringsafdeling omdannes til et revalideringsnævn. Dette vil efter lovforslaget blive et selvstændigt nævn, medens det tidligere var en særlig afdeling af invalideforsikringsretten. Nævnet skal som hidtil bestå af 7 medlemmer, der udnævnes for 6 år ad gangen af socialministeren, samt af revaliderings- og forsorgsdirektøren som formand — tidligere var det invalideforsikringsrettens formand, der beklædte denne post. Det hidtil eksisterende samordningsudvalg bevares såvel som dets beføjelser.

Endvidere foreslås det at lovfæste den hidtidige praksis med et særligt underudvalg — som skal bestå af en del af medlemmerne af samordningsudvalget — til at bistå revaliderings- og forsorgsdirektøren, dels når det gælder spørgsmål om etablering og drift af revalideringsinstitutioner og beskyttede virksomheder, dels når det gælder spørgsmålet om uddannelse af personale.

[Grete Hækkerup.]

På socialdemokratiets vegne kan jeg anbefale de foreslåede ændringer. Samordningsudvalget har enstemmigt tilsluttet sig disse, og jeg tror, at oprettelsen af revaliderings- og forsorgsdirektoratet ud fra de allerede indvundne erfaringer og med de beføjelser, som socialministeren kan overgive til dette, vil betyde en yderligere effektivisering af hele vort revalideringsarbejde.

Anbefaler lovforslaget til vedtagelse.

P. E. Eriksen: Revalidering og genoptræning er et vigtigt og et betydningsfuldt led i moderne socialpolitik. For det enkelte menneskes tilværelse er erhvervsevnen det centrale grundlag, og derfor er normaliseringen af tilværelsen for vore handicappede medborgere af meget stor betydning — det kan ikke stærkt nok understreges. At der foreligger et eksistensgrundlag, hvis erhvervsevnen svigter, er afgørende for det enkelte menneskes tryghedsfølelse i den daglige tilværelse, og det er tillige et menneskeligt hensyn, vi skylder dem, hvis erhvervsevne er nedsat eller bortfaldet.

Det er et meget betydningsfuldt lovforslag, som her er fremsat af socialministeren. Vi skal ikke revidere den 5 år gamle lov, sådan som det jo var tanken det skulle ske. Man foreslår, at revisionen af loven skal udsættes til 1970-71, fordi man ikke mener at have indvundet tilstrækkelige erfaringer, men måske også af hensyn til den socialreformkommission, der nedsattes i 1964 og hvis arbejde selvfølgelig nøje er knyttet til dette område. Det er måske rigtigt — jeg sætter spørgsmålstegn ved det — at lade revisionen vente, men skulle kommissionen — og det var ønskeligt — blive færdig, før de 5 år er gået igen, ville der jo nok være grund til så at tage revisionen op.

Fru Grete Hækkerup spurgte socialministeren, hvordan loven havde virket, og det vil jeg gerne følge op. Jeg vil også gerne pege på nogle enkeltheder, der kunne være grund til at tage frem. Det er, som om de revalideringsudvalg, der er nedsat i de forskellige amter, føler, at de ligesom ingen opgaver har. De burde i højere grad være det koordinerende led, som forhindrer, at samarbejdet mellem de mange institutioner svigter. Hvis det hele kunne samles under én ledelse ude i amtsområderne, tror jeg vi ville nå et

langt skridt videre med hensyn til arbejdsanvisning, erhvervsvejledning, sygehusvæsen, revalidering o. s. v.

Fra mit partis side hilser vi decentraliseringen, udflytningen af opgaverne, som meget fundamentalt. Det er derfor med glæde, vi ser, at disse tanker er fulgt op i socialreformkommissionen. Vi har lige i formiddags haft møde og har vedtaget at nedsætte 3 underudvalg, hvoraf det ene, et strukturudvalg, skal beskæftige sig med det, man beskæftiger sig med i øjeblikket i kommunerne, med, hvilke opgaver og områder der kan lægges ud dertil.

Formanden: Må jeg bede om, at der også bliver ro i den del af salen derovre.

P. E. Eriksen: De andre underudvalg er et sikringsudvalg om ydelser og et serviceudvalg om hjælpeforanstaltninger o. s. v. ting, der har nøje tilknytning til det foreliggende lovforslag.

Lovforslaget indeholder forslag om et nyt revaliderings- og forsorgsdirektorat, bygget på den 4. betænkning fra administrationsudvalget af 1960, og hvortil foreslås henlagt ikke-departmentale opgaver inden for særforsorgen for revalideringsområdet, der nu foretages og varetages af socialministeriet, invalideforsikringsrettens revalideringsafdeling, arbejdsdirektoratets virksomhed på dette område og sygekassedirektoratets revalideringsvirksomhed. Vi må nøje overveje denne nye opbygning, der tilsyneladende kan se ud til at være en forenkling og en samling af opgaverne, men måske vil betyde en forstærket udbygning af centraladministrationen, hvilket vil gøre os mere end betænkelige. Det må i hvert fald under det udvalgsarbejde, der kommer, gøres klart for medlemmerne, hvad der frigives fra de enkelte steder sammenlignet med, hvor stort et direktorat det kan forventes at blive. Ligger der bag tanken om dette nye direktorat en kæmpeinstitution og lurer og dermed en betydelig forøgelse af statsudgifterne?

I forbindelse med finanslovdebatten nævnte det ærede medlem hr. Damsgaard spørgsmålet om de 497 mill. kr., som man på det sociale område betaler i lønninger fra staten. Vil det endvidere ikke, når vi ser på dette nye direktorat, være rimeligt, at

[P. E. Eriksen.]

det ikke bliver skabt, inden socialreformkommissionen har kulegravet problemerne og peget på den fremtidige vej i et oplæg derfra?

I 1960 oprettedes 12 selvstændige revalideringschefstillinger. Hvordan vil de kunne indpasses i det nye direktorat? For tiden koordineres arbejdet gennem et samordningsudvalg.

Jeg vil endvidere pege på invalideforsikringsretten. Der har hidtil været to afsnit, henholdsvis for revalidering og for invalidepension. Nu foreslås de fjernet fra hinanden. Er dette ønskeligt? Har disse to afsnit ikke så store berøringsflader, at det vil være betænkeligt, hvis de med tiden ikke kender hinandens sager og afgørelser direkte? De skulle måske i stedet følges ad ud i områderne.

Når man sidder og kigger i dette lovforslag, falder den tanke let én ind: er det ikke mere administrationen end revalideringen, man har tænkt på? Vi er godt klar over, at socialministeriet spænder over et stort område, men kunne man ikke forenkle og formindske ved at flytte lidt rundt på brikkerne ministerierne imellem?

I lovforslaget tales der om og foreslås et selvstændigt revalideringsnævn. I denne forbindelse vil jeg gerne kort pege på, om der er tilstrækkelig repræsentation fra det praktiske arbejde sammen med de øvrige foreslåede.

Inden jeg slutter disse bemærkninger, vil jeg gerne følge ministerens bemærkninger til lovforslaget vedrørende beskyttede virksomheder og arbejdspladser op. Her er et område at være opmærksom på. Vi har dem, måske i ikke helt tilstrækkeligt tal. Men er kontakten fra arbejdspladsen til revalideringen også helt i orden? Der er også spørgsmålet om uddannelse af de mennesker, der beskæftiges på den ene og den anden måde.

Det er kritiske tanker, vil socialministeren måske sige om mine bemærkninger. Jeg føler, og mit parti føler, at det bør

siges, nu vi står ved et vadested og kommissionsmæssigt overvejer, hvordan vi bedst kommer over, og hvordan vi bedst kommer videre. Revalidering, genoptræning, er en vigtig opgave, der må løses, men på en enkel og effektiv måde. Der må finde en decentralisering sted ud til områderne, hvor problemerne er os nær inde på livet. Jeg tror, at der på den måde skabes størst mulig tillid.

Venstre er rede til at drøfte tingene i udvalget, så må vi se, hvor langt vi kan nå. Jeg har ud fra vore synspunkter trukket standpunkterne op. Vi skal løse opgaverne, men det har sin betydning, hvordan de løses.

Clara Munck: Det er jo ikke helt uventet, at folketinget kunne komme til at beskæftige sig med et lovforslag som det, der nu behandles. Vi har jo alle sammen fulgt arbejdet i administrationsudvalget af 1960. Vi ved allerede fra den første betænkning, at man fra det pågældende udvalg pegede på, at der under ministerierne burde være et departement og et eller flere fagdirektorer. Vi har set betænkningerne nr. 2 og 4, hvor man særlig har beskæftiget sig med arbejdsministeriets og socialministeriets arbejdsområder, og hvor man i betænkning 4 pegede på et direktorat som det, der nu skal behandles.

Vi ved også, som det blev sagt af fru Grete Hækkerup, at man, da man behandlede normeringsloven for 1965-66, traf beslutning om at nednormere den tidligere særforsorgsdirektørs stilling fra 29. til 28. lønningsklasse. Det er selvfølgelig også rigtigt, som fru Grete Hækkerup sagde, at dengang man behandlede dette ændringsforslag, kunne man pege på, at såvel lønningsudvalg som lønningsråd havde tiltrådt denne nednormering, men det skal vel også tilføjes, at man havde gjort det netop med forbehold over for eventuel administrationsudvidelse ved senere normering i retning af, hvad forslaget i dag går ud på.

[Clara Munck.]

Lige så lidt som det altså kommer bag på os, at vi kunne komme til at behandle et forslag som dette, lige så lidt kan det vel komme bag på socialministeren, at den konservative folketingsgruppe er forbeholden over for denne administrationsomlægning. Det gjorde vor ordfører vedrørende normeringslovforslaget, hr. Langkilde, dengang opmærksom på.

Vi kan kun læse den fjerde betænkning sådan, at den i hvert fald kan indebære en meget væsentlig administrationsudvidelse. Under finanslovdebatten gjorde vor ordfører, hr. Thestrup, opmærksom på de meget store administrationsudgifter, der var for den sociale forvaltning, og vi er altså ængstelige ved, uden at have flere oplysninger, at gå med til yderligere udvidelse.

Vi har ikke blot fulgt de betænkninger med interesse, jeg har nævnt, vi har også modtaget en betænkning fra det udvalg, der er blevet nedsat under finansministeren om effektivisering af statsadministrationen. Jeg har med stor interesse læst, at udvalget fremhævede, at den første forudsætning for at modvirke en stærk vækst i statens administration må være, at der forud for al ny lovgivning og ændringer i den bestående lovgivning foretages en gennemgang af de administrative konsekvenser, og at resultatet af en sådan bedømmelse forelægges for folketinget f. eks. i bemærkninger til lovforslaget. Vi vil nok mene, at der havde været god anledning til om socialministeren ved et lovforslag af denne art havde gjort opmærksom på, hvad gennemførelsen indebærer.

Lovforslagets § 2 siger meget enkelt, at tidspunktet for ikrafttrædelsen af loven bestemmes af socialministeren, og i bemærkningerne til lovforslaget gør ministeren opmærksom på, at når han ikke i dag kan fortælle os, hvornår loven skal træde i kraft, skyldes det, at man har haft vanskeligheder med at finde lokaler, men socialministeren venter, at loven kan træde i kraft 1. januar 1967. Da man tilsyneladende er i gang med at lede efter lokaler, vil jeg gerne spørge: i hvilket omfang venter socialministeren at dette direktorat skal have lokaleforbrug? Jeg spørger ikke så meget af hensyn til lejen, men det kunne måske give os et fingerpeg om, hvor mange mennesker

der skal være beskæftiget, og hvorledes opbygningen skal være.

Jeg siger ligesom venstres ordfører, hr. P. E. Eriksen, at der er mange spørgsmål i denne retning, vi gerne vil have lov til at drøfte i et udvalg. Det er det rent administrative.

Vi er heller ikke i den konservative folketingsgruppe særlig glade for, at den revision, der skulle ske af revalideringsloven, nu bliver udskudt til folketingsåret 1970-71. Da man vedtog revalideringsloven i 1960, var folketinget fuldt klar over, at når loven trådte i kraft den 1. oktober, var administrationsapparatet ikke opbygget. Vi vidste, vi ikke havde de uddannede medarbejdere. Vi vidste, der måtte komme forsøgsår, og i den anledning vedtog folketinget, samtidig med at man stillede sig åben over for at normere centerlederstillingerne ret højt, at man efter en femårsperiode ville bedømme virkningerne af loven.

Jeg tror, vi alle sammen er glade for, at revalideringsloven trods den forsøgskarakter, den havde ved sin vedtagelse, har givet gode resultater. Men jeg tror heller ikke, mange af os ikke mener, at der ville være god grund til i dag at undersøge disse resultater.

Efter revalideringslovens § 13 er der jo et samordningsorgan, der sammen med socialministeren virker for at koordinere de forskellige foranstaltninger. Jeg går ud fra, at samordningsudvalget får adgang til at se de årlige redegørelser. Vi har 12 centre, der alle hvert år indsender en redegørelse for virksomheden, og jeg vil tro, der her er så meget materiale, at det vil være rigtigt, at vi nu i udvalget begynder at danne os en opfattelse, ikke blot af, hvad vi har nået, men også af, hvor vi kunne hjælpe revalideringscentre.

Når ministeren i sin fremsættelsestale udtaler, at regeringen er af den opfattelse, at loven fortsat udgør et tilfredsstillende grundlag for revalideringsarbejdet, ja, så er det selvfølgelig klart, at det er regeringens opfattelse, ellers stod det der ikke. Jeg er ikke sikker på, at vi er af helt den samme opfattelse.

Socialpolitisk Forening har jo beskæftiget sig en del med revalideringsområdet; jeg erindrers bl. a. et møde med tre centerledere, der havde adskillige mangler at påpege.

[Clara Munck.]

Socialpolitisk Forening har også holdt sommermøde på Hindsgavl, hvor hele ugen var sat af til at beskæftige sig med revalideringsarbejdets muligheder, og jeg tror altså, at folketinget fremfor at udsætte en revision 5 år allerede nu ville kunne tage stilling til foranstaltninger, der kunne være til stor hjælp for dem, der står ude i det praktiske arbejde.

Jeg er helt enig med hr. P. E. Eriksen i, at socialreformkommissionens virksomhed gør folketingets behandling af et lovforslag om oprettelse af et direktorat noget usikker. Nu ved jeg godt, at socialministeren vil sige, at vi har jo vedtaget ikke blot at sidde passivt og vente på resultater af socialreformkommissionen, men alene det, at den er nedsat, og det arbejde, den har beskæftiget sig med indtil nu, har jo gjort, at der landet over er en levende diskussion om, hvorledes vi fremover samler den sociale indsats. Man drøfter sundhedscentre, man drøfter omsorgscentre, man drøfter forsorgscentre, og hvis vi bare tager denne drøftelse op, så er jeg også bange for, man på forhånd har slået noget i stykker ved nu at gå ind for det nye direktorat.

Jeg kan altså på den konservative folketingsgruppes vegne sige, at vi meget gerne ser lovforslaget henvist til et grundigt udvalgsarbejde, at vi føler os usikre, men at vi selvfølgelig ikke vil afskære en løsning, der virkelig gavner revalideringsarbejdet.

Grethe Philip: Der stilledes i sin tid store forventninger til revalideringsloven. Når man nu i ministerens bemærkninger til dette lovforslag læser om den virksomhed, der har været udført i henhold til loven, om de institutioner, der er oprettet, og om antallet af de personer, der efter endt revalidering er kommet ind i et normalt arbejde, ja, så synes jeg, man må sige, at loven i det store og hele har indfriet forventningerne. Vi har i en periode med høj beskæftigelse ført bevis for, at arbejdsmarkedet kan indpasse de erhvervshæmmede til lige gavn for både samfundet og de pågældende selv. Jeg betragter derfor revalideringsloven som en af de største sociale landvindinger, vi har gjort i de senere år.

Det foreliggende lovforslag indeholder ikke ændringer i selve lovens principper og

målsætning. Man har fra de særlig implicerede myndigheders og organisationers side kunnet slutte op om at udsætte en eventuel revision endnu nogle år, og ikke mindst på baggrund heraf er vi fra mit partis side på forhånd indstillet på at følge lovforslaget på dette punkt.

Hvad angår de administrative ændringer, der indgår i lovforslaget, har vi jo, som det også allerede er sagt af tidligere ordførere, allerede ved normeringsloven for 1965-66 vedtaget en administrativ omlægning, da vi oprettede den nye topstilling som revaliderings- og forsorgsdirektør. Nu giver vi direktøren en række bemyndigelser, og jeg kan i princippet tiltræde dette.

Men denne samling, som nu foregår i toppen, gør det nærliggende at spørge, om der ikke nu jævnsides hermed burde foretages en samling også af administrationen, om jeg så må sige, i bunden. Som det er nu, vil den enkelte klient og hjælpøgende ofte skulle henvende sig flere forskellige steder for at få taget stilling til spørgsmålet om hjælp og for at få selve hjælpen udbetalt, henholdsvis til sig selv og sin egen uddannelse og til familiens underhold under uddannelsen. Spørgsmålet er, om tiden ikke er inde til, at en samling kunne finde sted; det er nu sikkert ofte besværligt og ubehageligt for de pågældende klienter og medfører måske også mere administration end højst nødvendigt. Så vidt jeg kan forstå, er det sådan, at en vis administrativ samling fornedet vil kunne foregå administrativt, og jeg beder socialministeren om at overveje dette spørgsmål.

Jeg vil gerne stille et par principielle spørgsmål i forbindelse med dette forslag om revalideringsloven. Jeg tænker på, om vi er kommet frem til at gøre tilstrækkelig meget på dette felt for vore medborgere dels oppe på Færøerne og måske i endnu højere grad oppe i Grønland. Jeg ved jo, at man i hvert fald fra vanføreorganisationens side er overordentlig stærkt interesseret i dette spørgsmål; men det var jo også muligt, at man, skal vi sige fra mere administrativ side burde tage det op i højere grad.

Samtidig ville jeg pege på, om vi ikke muligvis skulle tage nogle af disse problemer op også i forbindelse med vort u-landsarbejde. Der er jo, ikke mindst hvad vanføreområdet angår, tradition for, at vi i

[Grethe Philip.]

Danmark gør en særlig indsats; vi har vel lov til at sige, at vi er pionerer inden for det område. Så sent som i går besøgte jeg i en ganske lille by ved Kikuju i Kenya en børneinstitution, drevet af Røde Kors. Jeg skal sent glemme den dreng, som dér humpede rundt på to benstumper; han havde været ude for et ulykkestilfælde og var blevet amputeret på begge ben lige under knæene. Det var en foretagsom dreng, og han havde fået sig arrangeret med to stykker automobildæk under stumperne; men det var jo alligevel et ret chokerende syn. Nu vil han i løbet af kort tid formodentlig få sine benproteser. Men når jeg nævner det her, er det, fordi man ikke kunne lade være at tænke på: hvad sker der med den dreng senere? Hvilke muligheder har man for at revalidere ham, for at bringe ham ind i et arbejde? Vi må vist sige, at hans nomadefamilie har praktisk talt ingen muligheder for at hjælpe ham, og at der dernede i det hele taget sikkert praktisk talt ingen muligheder er fra institutionel side for at yde en sådan dreng hjælp, og så kan man jo nok tænke sig, hvilken fremtid han må se i møde.

Det, jeg vil spørge om her, er: ville det ikke være rimeligt, om vi i forbindelse med de hjælpeforanstaltninger, vi har på uddannelsesområdet i u-landene, også inddrog spørgsmålet om uddannelseshjælp til nogle af disse erhvervshæmmede grupper; måske ikke mindst til de vanføre? Jeg er helt klar over, at vi ikke i u-landsarbejdet kan sprede os for meget, og at vi vel også har gjort op med os selv, at vi ikke i særlig grad vil sætte ind på forsorsområdet; men jeg synes, at det måske kunne gå ind som et led i de uddannelsesbestræbelser, vi er i gang med på u-landsområdet.

Må jeg i øvrigt om lovforslaget sige, at der jo er forskellige ting, vi gerne vil have lejlighed til at drøfte nærmere i udvalget og derefter tage endelig stilling til; men vi er på forhånd meget positive over for de retningslinjer, der er nedlagt i lovforslaget.

Gunhild Due: Også jeg kan se det rimelige i at udskyde en hovedrevision af denne lov, så meget mere som man vel nok må afvente socialreformkommissionens arbejde,

og jeg hilser med glæde en bedre koordinering i centralledelsen.

Men der er dog et særligt forhold, jeg gerne vil henlede opmærksomheden på. Det drejer sig om det arbejde, man har påbegyndt i Ringkøbing amt i revalideringscentret dér med hensyn til at få fat på de handicappede eller risikotruede børn så tidligt som muligt. I amtet forsøger man på at give indberetningsreglen i revalideringslovens § 2 et indhold, så det ikke kun bliver til en række indberetninger, som der ikke gøres noget ved. Man har sundhedsplejersker i amtets landkommuner og i købstæderne, som holder tilsyn med de børn, der rummer særlig risiko for fejludvikling; på regelmæssige møder med en række medicinske specialister og særfor-sorgsrepræsentanter og med social og pædagogisk sagkundskab bliver disse børns udvikling fulgt, og revalideringscentret sørger her for den fornødne koordinering.

Selv om dette arbejde er helt nyt, er man allerede stødt på en række sociale problemer, der vanskeligt lader sig løse med den nugældende lovgivning. Det drejer sig bl. a. om mulighed for at tildele plejelsen til forældre i de tilfælde, hvor barnets pasning er forbundet med særlige udgifter. Vi har jo sådanne muligheder f. eks. i åndssvageforsorgslovgivningen. Pasning af et svært handicappet barn betyder jo ofte, at hjemmets økonomi bliver ødelagt. Det kan dreje sig om trafikskadede børn eller andre, som ikke falder ind under særfor-sorgslovgivningen.

Man er i behandlingsarbejdet også indstillet på at specialundervise børn i børnehaver, men mangler lovhjælp til at betale transportudgifter for sådanne børn, som ikke er omfattet af særfor-sorgen. Det er vigtigt at få denne mulighed. Børnehaver er måske den mest effektivt forebyggende institution, vi råder over for handicappede børn, ikke mindst for børn af socialt dårligt tilpassede familier.

I tuberkuloselovgivningen findes regler om hjælp til sundere boliger, mere nærende kost m. v., og ifølge denne lov kan man anvende betydelige beløb til revalidering af tb-ramte. Et helt tilsvarende behov for hjælp til revalidering af børn, som måske har astma eller sukkersyge, eksisterer også

[Sunhild Due.]

i dag. Man har til eksempel en enlig mor med et sukkersygt barn boende i et meget fugtigt kælderværelse, sådan at barnet ustandselig udsættes for infektioner, som jo hæmmer barnets udvikling gang på gang. Hvis man kunne hjælpe til en bedre bolig i et sådant tilfælde, kunne man sikkert senere spare sygehus- og institutionsophold.

Jeg mener, at man allerede nu med lovgivningen må bakke revalideringscentret i Ringkøbing amt op. Man må jo også forvente, at andre centre tager det arbejde op, man her har begyndt, altså går i gang med den opgave at revalidere og hjælpe de børn, der falder uden for den egentlige særforsorg, samt på et så tidligt tidspunkt som muligt prøver at finde frem til de børn, der kommer ind under særforsorgen. Der er ingen tvivl om, at netop dette arbejde er meget vigtigt, og jeg håber derfor, ministeren sammen med udvalget vil se med velvilje på en udvidelse af § 2 — eller måske skulle der indsættes en ny paragraf, der kan give mulighed for at yde hjælp i fornødent omfang, når det gælder børnenes revalidering.

Jeg synes ikke, det kan være rimeligt, at det skal vente i 5 år. Jeg er godt klar over, at nogle kommuner kan, sådan lidt efter hvordan humøret står, træde til, men så vil børnenes skæbne helt afhænge af, hvor velvillig den enkelte kommune er. Derfor synes jeg, vi må have den lovmæssige baggrund for, at man også kan hjælpe, når det drejer sig om disse børn.

Iver Poulsen: De uafhængiges folketingsgruppe kan dele forundringen over og beklagelsen af, at man ikke i de forløbne 5 år har kunnet indhøste de nødvendige erfaringer til at optage revalideringsloven til revision. Nu ønsker ministeren indført noget nyt, et direktorat. Når man ikke har kunnet opnå de nødvendige oplysninger i løbet af de 5 år og nu udskyder lovens revision i 5 år, mon man så ikke i løbet af disse 5 år kunne indhøste erfaringer, der kunne tænkes at ændre billedet sådan, at dette her direktorat måske skulle have en anden udformning; det kunne jo godt tænkes. Ellers synes jeg for øvrigt, man foregriber den nedsatte socialreformkommissionens arbejde ved nu at indføre det omtalte direktorat. Socialreformkommissionens arbejde skulle

jo gå ud på en forenkling og en rationalisering, ligesom man skulle finde frem til mulige besparelser; herunder må vel også ligge et forsøg på en bedre koordinering af revalideringsarbejdet. Derfor forekommer det mig noget forhastet, at den højtærede minister nu kommer med forslag om oprettelse af dette direktorat. I hvert fald må det være en forudsætning, at vi får ganske klart at vide, hvor stort dette direktorat skal være, og hvor dyrt det bliver, og hvordan omkostningerne kommer til at ligge i forhold til fordelene. For det vil jo være uforsvarligt at vedtage udgiftkrævende love her i folketinget, uden at vi den dag, vi vedtager dem, nøjagtigt ved, eller praktisk taget nøjagtigt ved, hvad omkostningerne vil blive. Det er uforsvarligt at vedtage udgiftkrævende love, uden at man samtidig er klar over udgifterne, fordi man har ansvaret for de udgifter, der kommer frem i tiden.

Knud Hertling: Jeg vil gerne benytte den givne anledning til at henstille til socialministeren at tage en drøftelse med ministeren for Grønland om, på hvilken måde revalideringsloven eventuelt kan komme til at gælde for Grønland også. Det er jo ingen hemmelighed, at vi i Grønland — jeg tør næsten sige netop i Grønland — har et meget stort og udækket behov for forsorg for de invaliderede. Og i de investeringsplaner, vi drøfter i øjeblikket for den kommende 5-10 års periode, kan vi se, at man ikke har været i stand til at tage ret meget hensyn til de invaliderede. Hvis vi på en eller anden måde gennem revalideringsloven kan komme de nødlidende invaliderede i Grønland til hjælp, tror jeg nok, at en sådan handling vil blive hilst med meget stor glæde i Grønland.

Socialministeren (Bundvad): Revalideringsloven af 1960, som min forgænger i embedet, jeg kan måske sige den højtærede formand Julius Bomholt, fik gennemført, har jeg anset for at være en af de bedste sociallove, vi har fået igennem mange år. Den går positivt ind til centrum af de sociale opgaver. Den hjælper midlertidigt, medens behov er til stede, og den arbejder med den enkelte person på vejen frem fra ulykken eller sygdommen til normal tilværelse.

Loven er fra 1960, og det er jo klart,

[Socialministeren.]

at en sådan helt ny indstilling til tingene må have tid til at udfolde sig og blive indarbejdet. Som folketetinget ved, oprettedes der 12 centre landet over, og straks da de kom i gang, viste der sig et meget stærkt behov, idet antallet af ansøgere, der ønskede bidrag, hjælp og støtte, steg helt op til 18.000-20.000 for et enkelt år, medens man nu, som man kan se af bemærkningerne, er nede på 10.000-11.000, hvad man i de kommende år må anse for det normale årligt. Det samme gælder, når talen er om de hjælpemidler, vi skulle have stillet til rådighed — ikke alene de individuelle hjælpemidler over for den enkelte person, men også opbygning af værksteder. Da loven blev vedtaget, var der 15 optræningsinstitutioner af forskellig art. Nu har vi 40 af langt større og bedre standard end tidligere. Der er plads til over 1.300 personer i optræning, og vi skønner, at vi har det antal, vi nu kan få brug for. Vi har endvidere ca. 20 beskyttede værksteder, noget nyt, som denne lov har givet mulighed for at oprette for stærkt handicappede, der ikke kan klare sig i det åbne arbejdsmarked, men som alligevel har evner i behold til at kunne udfolde sig, gøre sig nyttige og tjene penge til livets opretholdelse. Også det har vi udviklet, men er dér kun på vej og mangler en del endnu.

Denne lov har ikke udtømt sine muligheder endnu. Samordningsudvalget, hvori der er repræsentanter for erhvervsliv og arbejdere og arbejdsgivere, for invalideorganisationer o. s. v., har enstemmigt vedtaget, at loven burde forlænges uændret, så man, om jeg så må sige, kan fylde den helt ud, før man drager sine endelige slutninger om ændringer. Her vil jeg gerne understrege over for det, der er sagt, særligt af fru Clara Munck, at centrene står bag dette ønske om forlængelse. De 12 centre, som har holdt møder om loven og om dens muligheder, som har holdt kursus om den o. s. v., står i dette øjeblik bag ved ønsket om denne lovs forlængelse. Jeg tror, vi skal forlænge den; hvis sociallovskommissionen skulle blive færdig med nogle af de spørgsmål, der her er berørt, inden 1970, så kan vi tage dem op, men i hvert fald er loven i høj grad anvendelig, nyttig, og giver store sociale resultater.

Det ærede medlem fru Grete Hækkerup

spurgte mig, om jeg kunne sige noget om, hvordan langtidsvirkningen var. Jeg forstod det nærmest sådan: hvor længe holder en revalident i det almindelige erhvervsliv? Det kan jeg ikke på stående fod svare på her, men jeg vil gerne, at vi i et udvalg drøftede spørgsmålet, om der skulle være nogen tilbagefaldsprocent. Det foreløbige resultat er, at det sidste år, vi har kunnet gøre op, har vi haft 7.000 revalidenter, der har fået arbejde på det åbne arbejdsmarked i fri konkurrence med andre arbejdere. Det synes jeg er et gunstigt resultat.

Med hensyn til lovforslagets anden del vil jeg gerne sige, at jeg i nogen grad undrer mig over, at man fra visse partier nu i den anledning søger at koge en stor diskussion op om administrationen. Der har været nedsat et administrationsudvalg, som skulle gennemgå forskellige styrelser, herunder hele socialministeriets arbejdsfelt, et udvalg, der bestod af sagkyndige på dette område. Det er kommet til det resultat, at den stærkt spredte administration, vi har af vor særhjælp og vor revalidering, bør samles for at gøre den mere effektiv; man bør trække alt det sammen, der ligger i socialministeriet, i sygekassedirektoratet, i invalideforsikringsretten og i arbejdsdirektoratet, til en samlet administration, der der ved kan gøres effektiv, uden at den gøres større.

Det er dér, man sætter ind i diskussionen og siger: så svulmer administrationen op. Jeg vil være mere tilbøjelig til at sige, at hvis vi holder administrationen spredt, har den en tilbøjelighed til at svulme op. Hvis vi kan samle den, kan vi rationalisere den, og vi har i forvejen et tilsagn fra det nye administrationsudvalg, som forhenværende statsminister Kampmann er formand for, om, at det vil bistå os med tilrettelæggelsen af den nye administration, så den kan blive så forenklet som vel muligt. Der er altså ikke tale om at lave en stor ny administration ved siden af, hvad vi har, men at trække det sammen, som vi har. Hvad angår personalet, så regner vi med, at det rundt regnet bliver det, som vi har på det spredte område i øjeblikket. Vi skal bruge nogle lokaler, så skal vi bruge et telefonsystem, og så skal vi bruge nogle skrivemaskiner. Det er de sidste spørgsmål, det hele kommer til at dreje sig om, når man endelig får det gjort op. Det

[Socialministeren.]

kan jeg jo gøre nærmere rede for i udvalget, hvis man ønsker at gå i dybden på det punkt.

Så må jeg sige, at det var lidt trist, at vi igen skulle have diskussionen på spørgsmålet om socialministeriets store administration. Det ærede medlem hr. P. E. Eriksen brugte hr. Damsgaards udtalelse om de 497 mill. kr. i lønudgifter; den fik vi nu igen. Jeg har tidligere sagt, at der deri også er lønudgifter og administrationsudgifter for sundhedsvæsenet, for rigshospitalet, for seruminstituttet og alt det andet, som hører under indenrigsministeriet, derunder delvis statshospitalerne, og det er jo ikke socialministeriets administrationsudgifter. Men dertil kommer, at man under disse administrationsudgifter regner enhver lønudgift under socialministeriet; det vil sige, at lønnen for en læge, der arbejder inden for åndssvageforsorgen, en sygeplejerske eller en plejer i den henseende er en administrativ udgift, som om det gjaldt en, der sad og skrev på maskine i et eller andet kontor herinde. Jeg synes, jeg må anholde det, før det er ikke rimeligt at udlægge vor administration på den måde. Den altovervejende del af de udgifter, vi har dér, er til almindelig pasning, pleje og terapi inden for børneforsorgen, åndssvageforsorgen, revalideringen o. s. v., og det har ikke noget med det traditionelle begreb administration at gøre.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem fru Gunhild Due, at de mange problemer, fru Gunhild Due var inde på, i og for sig ikke hører hjemme under revalideringsloven i den betydning, vi taler om den her. Revalideringsloven taler om erhvervsmæssig revalidering. Det er rigtigt, at der er mange problemer i de spørgsmål, fru Gunhild Due rejste. Vi følger med stor opmærksomhed, hvad der sker i Ringkøbing amt; vor revalideringskonsulent derovre er med i dette arbejde, og det er klart, at vi tager højde for det.

Jeg skal også sige, at hvis et hjem har et handicappet barn og af den grund får stigende udgifter, er der mulighed for inden for forskellige love at hjælpe til rette med det, og det synes jeg da jeg må henlede opmærksomheden på. Men det er altså inden

for andre love, som vi dog også godt kan drøfte i udvalget, så man klart kan se, hvor skillelinjen går mellem de to dele.

Til slut skal jeg sige om Grønland, at vi er klar over, at problemerne dér er store; jeg har aflagt besøg dér og set det. Særlig må vi vedstå, at den chokrapport, som Samfundet og Hjemmet for Vanføre fremskaffede efter et studiebesøg deroppe, har givet os al mulig grund til at spekulere med megen varme på, hvad vi kan gøre for Grønland. Derfor har vi fra socialministeriets side optaget forhandlinger med Grønlandsministeriet om, hvad vej vi skal gå. Er det et problem om at lægge revalideringsinstitutioner på selve Grønland, eller skal vi over et eller andet socialvæsen finde frem til, om jeg så må sige, hvor tampen brænder, og så tage nogle af de grønlændere, der skal igennem revalidering og omskoling, herved, hvorefter de kan komme tilbage til Grønland? Der ligger nogle ganske alvorlige problemer dér; men jeg kan sige til hr. Knud Hertling, at dem har vi taget op til behandling. Mit svar gælder også det ærede medlem fru Grethe Philip.

Gunhild Due: Jeg vil gerne takke, fordi ministeren dog ville drøfte disse ting i udvalget. Jeg mener nemlig, at det er meget vigtigt, at vi bakker det arbejde op, der er påbegyndt derovre. Hvis nemlig et barn kommer til skade i trafikken som 3—4-årigt, må det da være en fordel at begynde at revalidere det allerede da fremfor at vente, til vedkommende er 15 eller 16 år og skal ud i erhvervslivet. Derfor mener jeg, at det er meget vigtigt, at vi drøfter de børns forhold, som falder uden for alle de særfor-sorgsregler, vi har. Der er stadig væk huller i dem, således at der er nogle, som man ikke rigtig kan hjælpe.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om skolevesenet i Grønland og forslag til lov om ungdomsklubber m. v. i Grønland.

Valgt blev: *Dupont, Lis Groes, Poul Hansen (Grenå), Karl Max Rasmussen, Astrid Skjoldbo, Søgaard, Tastesen, Rosing, Holger Hansen, From, Poul Hartling, Knud Hertling, Lembourn, Ninn-Hansen, Ellen Strange Petersen, Kirkegaard og Vivike.*

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om udvidelse og ombygning af rigshospitalet har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 9. februar, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om oprettelse af Rask-Ørsted Fondet (Danmarks internationale videnskabelige fond).

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om oprettelse af Statens almindelige Videnskabsfond.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om ungdomsskoler og aftenskoler m. v.

5) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring i lov om naturfredning.

6) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring i lov om revalidering. (Om revaliderings- og forsorgsdirektoratet).

Mødet hævet kl. 15³⁶.

60. møde.

Onsdag den 9. februar kl. 13.

Første næstformand (From): Udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om det civile beredskab har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Axel Ivan Pedersen* til handelsministeren:

„Finder ministeren det foreneligt med egnsudviklingslovens formål og ånd, at der inden for bestemte områder af landet, som i industriel udvikling står tilbage for det øvrige land, og som i øvrigt er ramt af særlige økonomiske vanskeligheder, ydes lån af egnsudviklingsrådets midler til at flytte erhvervsvirksomheder fra sted til andet inden for området?“

Axel Ivan Pedersen: Det spørgsmål, som jeg har stillet til den højtærede handelsminister, er affattet således, at enhver motiveering i og for sig er overflødig. Jeg vil alligevel gerne gøre et par bemærkninger som baggrund for mit spørgsmål.

Det er jo almindelig kendt, at vi i det nordjyske — og ikke mindst det nordvestjyske — område har betydelige beskæftigelsesmæssige problemer med megen arbejdsløshed. Det er også bekendt, at regeringen har